

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2019

aruandeaasta lõpp: 31.12.2019

sihtasutuse nimi: SIHTASUTUS ERAMETSAKESKUS

registrikood: 90005449

tänava/talu nimi, Tallinna mnt 22

maja ja korteri number:

linn: Rapla linn

vald: Rapla vald

maakond: Rapla maakond

postisihnumber: 79512

telefon: +372 6525333

faks: +372 6807618

e-posti aadress: eramets@eramets.ee

veebilehe aadress: www.eramets.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	24
Bilanss	24
Tulemiaruanne	25
Rahavoogude aruanne	26
Netovara muutuste aruanne	27
Raamatupidamise aastaaruande lisad	28
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	28
Lisa 2 Raha	30
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	31
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	31
Lisa 5 Materiaalsed põhivarad	32
Lisa 6 Immateriaalsed põhivarad	33
Lisa 7 Kasutusrent	33
Lisa 8 Võlad ja ettemaksed	34
Lisa 9 Tingimuslikud kohustised ja varad	34
Lisa 10 Annetused ja toetused	34
Lisa 11 Jagatud annetused ja toetused	35
Lisa 12 Tööjõukulud	35
Lisa 13 Muud kulud	35
Lisa 14 Seotud osapooled	36
Lisa 15 Sihtfinantseerimine	37
Lisa 16 Mitmesugused tegevuskulud	38
Aruande allkirjad	39
Vandeauditiitori aruanne	40

TEGEVUSARUANNE

1. Üldine info

Sihtasutus Erametsakeskus (edaspidi EMK) on eraõiguslik juriidiline isik, mille asutajaõigusi teostab alates 21.12.2006 Keskkonnaministeerium.

Sihtasutuse **eesmärk on** tagada säästliku ja keskkonda kaitsvale metsamajandamisele tugineva **erametsanduse arendamine**, sealhulgas seadustes ja riiklikes strateegilistes dokumentides ning välisabi programmides sätestatud erametsanduse arengusuundade elluviimine.

Sihtasutuse põhiülesanded on:

- erametsanduse ja metsandusvaldkonnaga seonduvate riiklike toetuste ja kompensatsioonide andmise korraldamine;
- metsandusprojektide ja -programmide ettevalmistamine, rakendamine ja rahastamine;
- erametsandusega seonduva informatsiooni kogumine, süstematiseerimine, analüüs ja avaldamine ning täiskasvanute koolitus metsandusega seotud valdkondades;
- osalemine metsanduse ja maaelu korraldamist käsitlevate strateegiliste arengudokumentide ja õigusaktide ettevalmistamisel;
- koostöö riigi ja kohaliku omavalitsuste asutustega ning teiste isikutega, samuti välisriikide sarnaseid ülesandeid täitvate institutsioonidega erametsanduse arendamisega seonduvates küsimustes.

2. Tegevuskeskkonna mõju majandustulemustele

Arvestades, et EMK tegevust finantseeritakse peaaesjalikult avaliku sektori finantsvahenditest, on EMK järginud eelarvevahendite konservatiivse kasutuse põhimõtet. Aastate jooksul on kasvanud töömahtudega hakkama saanud tegevuskulusid oluliselt suurendamata. Riigipoolne finantseerimine on püsinud samal tasemel. Töömahu kohatise suurenemise ning töötasude konkurentsivõimelisena hoidmisega on toime tulnud efektiivsuse suurendamise teel – infosüsteemide arendamine, tööprotsesside optimeerimine ning kaugseiremeetodite kasutuselevõtmine välikontrollis on võimaldanud aastate jooksul oluliselt vähendada töötajate arvu.

2019.a. oli Euroopa Liidu käimasoleva finantseerimisperioodi eelviimane aasta, mistõttu ei ole esinenud suuri muutusi nn. eurotoetuste ega nende rakendamise finantseerimisel. Vajalikud regulatsioonid on mõned aastad tagasi välja töötatud ning juba varasemalt praktikas rakendatud.

EMK-le esitatud toetustaotluste arv on püsinud üsna sarnane võrreldes eelnevate aastatega, kuna olulisi muutusi seadusandluses taotleja jaoks ei toimunud. Seetõttu on jäänud väikemetsaomanikest taotlejate arv stabiilseks. Veidi vähenes nii metsaühistute poolt esitatavate taotluste kui ka väikemetsaomanike poolt esitatud taotluste arv, mis võib olla seotud jätkuvate muutustega metsaomandi struktuuris – füüsilistele isikutele kuuluv metsamaa pindala on kahanev ning juriidiliste isikute omandiosa kasvav. Metsakapitali koondumine väiksema omanike ringi kätte vähendab toetuse taotlejate arvu.

2019.a. esitati EMK-le kokku 5 619 toetusavaldust, neist metsaühistute poolt 163 (2018.a. olid vastavad näitajad 5 634 ja 158).

3. 2019. a. tähtsamad sündmused ja tegevused

3.1. Üldinformatsioon

EMK 2019. aasta tegevuseesmärgiks oli jätkuvalt erametsaomanike ja metsaühistute toetuste andmise korraldamine ning arengu suunamine. Olulised teetähised on määratlenud Metsanduse Arengukava aastateks 2011 – 2020, mis erametsandust otseselt puudutavana näeb ette metsade hooldamismahu olulist kasvu ning erametsanduse tugisüsteemi arengutähistena määratleb aastaks 2020 kaks mõõdetavat tulemusnäitajat: metsaühistute kaudu turustatud puidu maht peab jõudma tasemeni 5 mln. tm (kõigi arengukava rakendamise aastate koondtulemus) ning metsaühistute poolt esindatava erametsamaa pindala peab jõudma 500 000 hektarini. Samuti rõhutab arengukava metsauuenduse ja hooldusraiate suurendamise vajadust erametsades. Nimetatud eesmärke ning nende saavutamise viise on mõnevõrra täpsustanud märtsis 2014 EMK nõukogus kinnitatud Erametsakeskuse arengukava aastateks 2014 – 2020. Nii on näiteks ette nähtud olulised kasvunumbrid nii ühistutega liitunud metsaomanike arvu kui metsaühistute abil tehtavate metsahooldustööde kohta.

EMK nõukogu arutas arengukava muutmise vajadust 18.12.2018 toimunud koosolekul, kus tõdeti, et kuna EMK tegevust puudutavate uute üleriiklike arengukavade (metsanduse arengukava, Ühtse Põllumajanduspoliitika strateegiakava) tegemine on alles ees, ei ole praegusel ajal otstarbekas EMK arengukava muutmisele keskenduda.

Eelnevast tulenevalt oli EMK 2019.a. tegevus jätkuvalt keskendunud toetuste administreerimisele ja erametsanduse tugisüsteemi arendamisele. Tulevikuarenguid mõjutava tegevusena on osaletud Ühtse Põllumajanduspoliitika strateegiakava metsandustöörühma töös ning kommentaaridena antud omapoolset sisendit metsanduse arengukava väljatöötamisprotsessis.

Täpsemad 2019.a. eesmärgid määratleti EMK nõukogu poolt 2018.a. lõpus.

Püstitatud tegevuseesmärkide täitmisest: hooldusraiate maht on erametsades järjepidevalt kasvanud. Nii esitati 2019.a. taotlusi hooldusraiate tegemiseks 9 200 hektaril. Nimetatud tulemuse saavutamiseks viis EMK 2019.a. alguses läbi tavapärasest aktiivsema teavitustegevuse. Lisaks trüki- ja sotsiaalmeedia rohkele kasutamisele paigutati hooldusraie

toetuse saamise võimalusi tutvustavaid plakateid maapiirkondades enamkülastatavatesse kauplustesse.

Jätakuvalt on metsaomanikud aktiivsed olnud NATURA toetuse taotlemisel – hüvitist on taotletud 67 621 hektari kaitsealuse metsamaa osas, mis on kaasa toonud eelarvevahendite nappuse kompensatsioonide maksmiseks piiranguvööndis metsamaad omavatele maaomanikele (taotluste maht ületab eelarve võimalusi). Metsaühistutega liitunud metsaomanike arv on endiselt kasvanud. 2019.a. lõpu seisuga kuulus ühistutesse ligemale 14 000 metsaomanikku, kes omavad kokku 564 000 hektarit metsamaad. Seega on ca pool Eesti erametsamaast metsaühistute poolt esindatud. Uuendamistoetuse kaasmõjul on tehtud metsauuendustöid rohkem kui 12 tuhandel hektaril. Arvestades, et toetuse taotlemine toimub peamiselt metsaühistute kaudu, on enamjaolt tegemist metsaühistute poolse positiivse mõju tulemusena tehtud uuendustöödega. Metsa inventeerimise toetuse kaasabil inventeeriti metsa üle 50 000 hektaril erametsamaal (eesmärk oli 40 000 ha). Tavapärasest väiksem oli nõustamistoetuse kasutamine, mille tulemusena sai nõuannet 4 352 metsaomanikku (aasta varem üle viie tuhande).

Uue toetusmeetmena jätkus metsaühistu toetuse raames metsasertifitseerimise toetus. Juunis 2019 selgunud esimese taotlusvooru tulemuste kohaselt sertifitseeriti toetuse mõjul täiendavalt üle 3 000 ha erametsa.

Seoses rahastamismahu kasvuga hoogustus 2019.a. oluliselt vääriselupaiga (VEP) kaitseks lepingute sõlmimine. Metsaomanikega allkirjastati 55 uut lepingut, mis hõlmas 81 VEP ala kokku 126 hektaril (võrdluseks: 2018.a. sõlmiti kõigest 4 uut VEP lepingut).

Metsaseaduses ja metsanduse arengukavas sätestatud toetatavate tegevuste rahastamiseks sai EMK administratiivkulude katmiseks vahendeid Keskkonnaministeeriumilt ja Maaeluministeeriumilt (MAK TA). Arendusprojekte on teostatud rahvusvaheliste programmide finantseerimisel. Investeeringuid on finantseeritud Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) poolt eraldatud vahenditest. Oluline muudatus toimus toetuste finantseerimisel. Kui varasemalt on toetuste maksmiseks vajalik raha saadud KIK-ilt, siis alates 2019.a. minnakse järk-järgult üle toetuste rahastamisele riigieelarvest. EMK saab riigieelarvelised vahendid Keskkonnaministeeriumiga sõlmitava lepingu alusel.

EMK igapäevategevuse oluliseks mõjutajaks oli asutajaõiguste teostaja otsus viia EMK kontor Tallinnast Raplasse. Kolimine teostati edukalt juba 2018.a. EMK tegevus on hoolimata olulisest muudatusest tõrgeteta jätkunud. Samas on 2019.a. toimunud muudatusi isikkoosseisus – kaks lahkunud töötajat on töösuhte lõpetamise ühe põhjusena märkinud ebamugavust seoses elukohast kaugemalasuvas kontoris tööl käimisega.

3.2. Organisatsiooni arendustegevused

3.2.1. Infosüsteemide arendamine

2019. aastal oli arendustööde peamine fookus suunatud EMK infosüsteemi EMKIS-e ja EMK e-teenuste efektiivsuse ja kasutusmugavuse tõstmisele. Edukalt viidi läbi Natura 2000

erametsamaa toetuse taotlusvoor olukorras, kus kogu taotlemise protsess toimus ainult e-keskkonnas. Kogu taotlemisvooru kestel taotlemise keskkonnas tõrkeid ei tekkinud.

EMKIS-e poolel saab tähtsamatest arendustest välja tuua:

- Automaatne kaardikihtide loomine, mis võimaldab tulevikus paremini läbi viia toetuste kattumistega seotud kontrole;
- Omandiandmete masskontrolli teostamise võimalus kogu taotlusvooru kohta;
- Nõu saanud isikute osas automaatne kontroll, kas tegemist on metsaomanikuga;
- Lahendati turvatestimise raporti olulised tähelepanekud. Nüüd on olemas ID kaardiga autentimine, samuti on loodud reeglid paroolidele miinimumnõuete kehtestamiseks.

EMK e-teenuste poolel oli suurimaks tööks EMK otsuste kättesaadavaks tegemine e-PRIA vahendusel. Lahendus võimaldab taotlejal kiiremini otsus kätte saada ja lihtsustab EMK tööd ning vähendab ka tähtitud kirjade väljasaatmise vajadust (otsene kulude kokkuhoid). Lisaks tehti palju väikesi parandusi ja ühtlustamisi erinevate EMK teenuste vahel eesmärgiga lihtsustada taotlemise protsessi.

3.2.2. EMK efektiivsuse hindamine ja haldussuutlikkuse tõstmine

EMK tegevuse efektiivsuse objektiivseks hindamiseks teostati vastavalt nõukogu poolt kinnitatud metoodikale efektiivsusanalüüs 2019.a. näitajate alusel. Nimetatud metoodika põhjal võetakse arvesse ka asjaolu, et Euroopa Liidu toetuste osas kannab EMK küll toetustaotluste menetlemise ja kohapealse kontrollimisega seotud kulud, kuid ei teosta ise väljamakseid. Samuti on metoodikas arvesse võetud, et EMK ei ole ainult toetusraha vahendamise tegelev organisatsioon, vaid kannab ka erametsandussektori arendusinstituutsiooni rolli. 2019.a. osas läbi viidud efektiivsuse hindamine andis järgmised tulemused.

EMK 2019.a. tegevuskulud kokku olid 1 715 764 € (2018.a. 1 662 478 €), mis jagunesid järgmiselt:

Siseriiklikud toetused	Euroopa Liidu toetused	Arendustegevused
410 137 € (2018.a. 376 114 €)	922 935 € (2018.a. 950 911 €)	382 692 € (2018.a. 335 453 €)
30,2 %	55,94 %	13,86 %

Väljamakstud toetuste maht 2019.a. kokku oli 9 734 911 € (2018.a. 9 944 500 €). Arvestades, et toetuste menetlemise kulu oli kokku 1 333 072 € (2018 a. 1 228 069 €), on ärikulude suhteks makstud toetustesse 13,7 % (2018. a. 12,3 %).

Menetletud taotluste rahaline maht 2019.a. kokku oli 13 462 274 € (2018.a. 13 441 333 €), mis teeb äriikulude suhteks menetletud toetustesse 9,9 % (2018.a. 9,1%).

Siseriiklike toetuste puhul oli äriikulude suhe makstud toetustesse 14,6 % (2018.a. 12,3 %), menetletud toetustesse 6,9 % (2018.a. 5,8 %). Euroopa Liidu toetuste puhul oli äriikulude suhe makstud toetustesse 13,3 % (2018.a. 12,4 %), menetletud toetustesse 12,2 % (2018.a. 11,4 %). Menetletud taotluste keskmiseks rahaliseks suuruseks on siseriiklike toetuste puhul 9 945 € (2018.a. 8 451 €) ja Euroopa Liidu toetuste puhul 1 322 € (2018.a. 1 344 €).

Nagu eelnevast nähtub, on siseriiklike toetuste administreerimine jätkuvalt oluliselt efektiivsem kui Euroopa Liidu toetuste menetlemine. Selline vahe tuleneb Euroopa Liidu toetustaotluste kontrollimisega kaasnevatest rohkematest nõuetest, aga eriti kohapealse (s.o. metsas) läbiviidava kontrollitegevuse märkimisväärselt suuremast mahust ning kõrgendatud nõuetest.

Arendusprojektide osas oli välisfinantseeringu suhe EMK arendusprojektide kogukulusse 2,40 % (2018.a. 7,30 %) ning abikõlbmatute kulude suhe välisfinantseeringusse 0.

EMK haldussuutlikkuse parandamiseks on jätkatud nii EMK töötajate kui metsaühistute personali koolitamist. Toetustaotluste kvaliteetseks vormistamiseks pakub EMK 2020.a. metsaühistutele välja osalemise väiksemas isikute ringis toimuvatel infopäevadel, mil on võimalik detailselt keskenduda toetustaotluste konkreetsete nõuete selgitamisele.

Metsas läbiviidava kontrolli efektiivsuse suurendamiseks võeti juba 2017.a. kasutusele droonid, millega saab teha kontrollitava objekti esmase vaatluse. See võimaldab kontrollispetsialistil teostada metsaeraldise kohapealne ülevaatus ainult juhul, kui drooni abil saadud andmed viitavad põhjalikuma kontrolli vajalikkusele. Nüüdseks on olemas piisavalt pikk ajaperiood kinnitamaks, et droonide kasutuselevõtt ja sellega seotud personali mõningane vähendamine on ennast kuluefektiivsuse eesmärgil õigustanud.

3.2.3. Riskijuhtimine

Riskide maandamine korraldati 2019.a. peamiselt jurist-kvaliteedinõuniku ametikoha kaudu. Tema tööülesannete hulka kuulub sisekontrolli tööplaanis nimetatud tegevuste elluviimise korraldamine ning riskide maandamiseks kavandatud meetmete rakendamise jälgimine. Samuti viiakse iga-aastaselt juhtkonna poolt läbi riskide hindamine, mille tulemused on sisendiks üksuste tööplaanide koostamisel. Nii võetakse organisatsiooni igapäevatöö korraldamisel arvesse riskide hindamisel välja toodud ohukohtade maandamise vajalikkus.

3.3. Erametsakeskuse tegevuse üldine mõju

Tuginedes EMK suuremamahuliste siseriiklike toetuste, so erametsaomanike metsa inventeerimine, metsauuendamine ja individuaalnõustamine ning Eesti maaelu arengukava meetme 8.6 2018. aasta andmete baasil tehtud esialgsele mõjuanalüüsile, toodi nimetatud **toetuste kogusumma 2,7 mln euro** mõjul erametsaomanike poolt **täiendavalt turule 4,11 mln tm puitu:**

- nõustamise toetust saanud 5 058 metsaomanikust (need, kellele antud nõuanne oli seotud metsaraiega) 2 161 kavandasid metsateatiste alusel aastail 2018-2019 kokku raiemahtu 1,6 mln tm;
- metsa inventeerimise toetust saanud füüsilised isikud inventeerisid kokku 16181 ha metsamaad ja kavandasid aastail 2018-2019 raiemahtu kokku 2,0 mln tm;
- metsauuenduse toetuse tulemusel kasvab loodusliku uuenemisega võrreldes täiendavalt tulevikus puitu 85 700 tm;
- hooldusraie toetuse tulemusel kasvab võrreldes hooldusraieta puistuga täiendavalt tulevikus puitu 0,19 mln tm.

2018. aasta toetuste tulemusel genereeritud puidumahu **mõju maksutulule laekumisele on 242 mln eurot ning täiendav lisandväärtus 904 mln eurot. Nõustamise toetust saanud metsaomanike kavandatud raiemahtu arvestamata on mõju maksutulule laekumisele 146 mln eurot ja täiendav lisandväärtus 546 mln eurot.**

Toetustele kulutatud summa toob riigile puidu väärimise kaudu tööstuses maksutuluna mitmekordselt tagasi.

Ülalmärgitud info alusel saab jätkuvalt kinnitada, et EMK poolt läbiviidud tegevused aitavad kaasa metsamajanduslike tegevuste suurenemisele erametsades ning panustavad kogu Eesti majanduse arengusse.

3.4. Tegevussuunad 2020.a.

Edaspidise tegevuse kavandamisel on EMK jätkuvalt arvestanud Eesti Metsanduse Arengukava aastani 2020 määratletud eesmärkidega ning Erametsakeskuse arengukava 2014 – 2020 sätetega, mistõttu jätkub erametsaomanikele metsakasvatustoetuste vahendamine ja EMK toimimine erametsanduse kompetentsikeskusena. Erametsakeskuse arengukava läbivaatamisel 2016. aastal leidis nõukogu, et hoolimata mitmete eesmärkide varasemast saavutamisest, ei saa lugeda tegevust nendes valdkondades lõpetatuks, vaid tuleb saavutustasemed seada uutele kõrgustele (näiteks eesmärk, et metsaühistutega oleks liitunud vähemalt 10 000 metsaomanikku on saavutatud, kuid uueks eesmärgiks määratleti 15 000 liitunud metsaomanikku aastaks 2020). Nii jätkab Erametsakeskus metsaühistute kui metsaomanike kohaliku tasandi omaabiorganisatsioonide tugevdamist (eesmärgiks ühistutega liitunud metsaomanike arvu suurenemine, metsakasvatustööde korraldamise kasv ühistute kaudu).

Arvestades, et EMK arengukava kohaselt peab erametsanduse tugisüsteemi toimimine jõudma tasemeni, kus metsaühistute teenused oleks võrdses mahus ja kvaliteedis kättesaadavad üle-Eestiliselt, teostas EMK 2019.a. uuringu, mis annab soovitusi metsaühistute toetamise mudeli ümberkujundamiseks eesmärgiga leida võimalusi metsaühistute teenuste pakkumiseks ka erametsanduse tugisüsteemi poolt nõu vähemkaetud piirkondades. Uuringu tulemuste alusel on esitatud esialgsed ettepanekud keskkonnaministeriumile metsaühistute senise toetusmudeli

muutmiseks. 2020.a. panustab EMK toetuste andmist reguleeriva määruse uue redaktsiooni koostamisse. Metsaühistute toetuse uus kord on planeeritud jõustada 2021.a.

2020.a. tegevuseesmärkide kinnitamisel on nõukogu juhindunud EMK tegevuseesmärke määratlevatest arengukavadest ning eelnevatel aastatel rakendatud tulemusindikaatoritest. Sellisel moel on eesmärkide täitmise saavutustase võrreldav eelnevate aastate tulemustega.

EMK nõukogu poolt 2020. aastaks kinnitatud tegevuseesmärgid on järgmised:

Tegevus ja ühik	Eesmärk mõõdetava näitajana
Nõustatud metsaomanike hulk (tk)	5 500
Nõustamisjärgselt kavandatud raie maht (ha)	6 000
Ühe hektari raiesse toomise kulu (€/tm)	55
Koostatud inventeerimisandmete maht (ha)	30 000
Metsaühistute abil teostatud metsauuendustööde maht (ha) füüsiliste isikute metsades	6 000
Teostatud metsamaaparandustööde maht (jkm)	150
NATURA 2000 toetusraha kasutamine (ha)	60 000
Metsameetme abikõlblike taotluste hooldusraiate pindala (ha)	8 500
Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus – investeeringute maht (€)	2 000 000
Metsaühistute liikmete arv	15 000
Metsaühistutesse kuuluvate metsaomanike metsamaa pindala (ha)	600 000
Ühistulise süsteemi poolt turustatud puidu maht (tm)/sh füüsilistest isikutest metsaomanike osakaal (%)	400 000
Ärikuulude suhe menetletud toetustaotlusesse (%)	<8,5

Enamuse eelnimetatud tegevuste tulemuste osas on kavandatud jätkuv kvantitatiivne kasv. Mõnede eesmärkide osas sõltub saavutustase otseselt toetusmeetme eelarvest (näiteks inventeerimisandmeid ei ole võimalik toetusega rohkem koostada, kui on toetuseks raha eraldatud, seetõttu on 2020.a. eesmärk tagasihoidlikum kui 2019.a.). Metsameetme kaudu toetatavate hooldusraiate osas muudeti pelgalt kvantitatiivne eesmärk rohkem kvaliteeti arvestavaks – kui varasemalt hinnati taotletud hooldusraiate pindala, siis nüüd võetakse arvesse ainult need taotlused, mis saavad Erametsakeskusest positiivse rahastamisotsuse.

Rakendatavatest toetusmeetmetest on jätkuvalt prioriteetseim toetatav valdkond metsade uuendamine, mis nii uuendustoetuse mõjul, kui metsaühistute tulemusliku töö tulemusena on

erametsades viimastel aastatel märgatavalt intensiivistunud (2019.a. istutati erametsadesse ca 15 milj. metsapuutaime, mis on ca 3 miljonit taime enam kui aasta varem).

4. Organisatsioon ja juhtimine

Sihtasutuse Erametsakeskus nõukogu on neljaliikmeline. Esindatud on Keskkonnaministeerium (2 liiget), Maaeluministeerium (1 liige) ja Rahandusministeerium (1 liige). EMK juhatus on üheliikmeline.

Seisuga 31.12.2019 töötas EMK-s 33 inimest (31.12.2018.a seisuga samuti 33 inimest), neist 2 töötajat oli lapsehoolduspuhkusel.

Palgakulu (sh puhkuse- ja lisatasud ning käsunduslepingute alusel makstud tasud) oli kokku 681 500 eurot (2018.a. 667 897 eurot). Aasta keskmine palgakulu ühe EMK töötaja kohta oli 20 651 eurot (2018.a. 20 239 eurot), seega keskmine ühe kuu palgakulu töötaja kohta oli 1 721 eurot (2018.a. 1 687 eurot).

Juhatuse liikmele arvestatud juhatuse liikme tasusid kokku (koos tulemustasuga) oli 52 600 eurot (2018.a. kokku 56 400 eurot). Juhatuse liikme ühe kuu keskmine tasu oli 4 383 eurot (2018.a. 4 700 eurot).

Nõukogu liikmetele maksti tasu summas 16 101 eurot (2018.a. 15 621 eurot). Auditikomitee liikmetele maksti 2019. aastal tasu summas 2 966 eurot (2018.a. 4 330 eurot).

Tagamaks avaliku sektori vahendite tõhus ja säästlik kasutamine ning sihtrühma efektiivne teenindamine on EMK-s 2019.a. läbi viidud järgmised auditeerimise- ja kontrollitoimingud:

Teema	Läbiviija
2018.a. majandusaasta aruande auditeerimine	KPMG Baltics OÜ
2019.a. majandusaasta aruande vaheauditi läbiviimine	KPMG Baltics OÜ
PRIA superviseerimine meetmete 8.6. ja 8.3 osas. Maksetaotluste kvaliteedikontroll	PRIA
PRIA superviseerimine Natura 2000 toetus erametsamaale osas. Kvaliteedikontroll	PRIA
PRIA sertifitseerimisaudit	KPMG Baltics OÜ
Asutuse 2019.a riskide maandamistegevuste seire	EMK
Asutuse 2020.a riskide hindamine ja maandamistegevuste kavandamine	EMK
Infoturberiskide 2020.a hindamine ja maandamistegevuste kavandamine	EMK
Enesekontroll seoses metsameetme ja Natura toetuse taotluse menetlemise vastavusega õigusaktidele	EMK
Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste menetlemise ning kohapealsete kontrollide superviseerimine	EMK
Metsaressursi arvestuse riiklikku registrisse tehtud päringute kontroll	EMK
EMKIS ISKE audit	KPMG Baltics OÜ

Infosüsteemidesse juurdepääsuõiguste ülevaatus kontroll	EMK
Uksekiipide ja kasutajakoodide kasutamise kontroll	EMK
Valvekaamerate videosalvestiste kontroll turvaintsidentide tuvastamise eesmärgil	EMK
Serveriruumis paiknevate seadmete voolukatkestusele vastupidamise kontroll	EMK
ISKE ohtude kataloogi ülevaatus	EMK

Auditeerimiste tulemusena esitatud ettepanekute rakendamiseks koostatakse vastavad riskimaandamise plaanid, mille elluviimist korraldab EMK juhatus. Varasemalt teostas juhatuse vastavate plaanide üle järelevalvet auditikomitee, kuid 16.10.2019 otsustas nõukogu auditikomitee tegevuse lõpetada. Järelevalvet juhatuse tegevuse üle teostab otse EMK nõukogu.

Dialoogi sihtrühmaga (metsaühistute kaudu esindatud metsaomanikud) on jätkatud EMK poolt korraldatud metsaühistute juhtide seminaride kaudu (vähemalt neli üleriigilist kokkusaamist aastas). Panustamaks enam ühiskonna metsandusosalase teadlikkuse edendamisse ning metsasektori koostöösse on EMK jätkuvalt osalenud Eesti Metsaseltsi tegevuses.

5. Ülevaade 2019.a põhitegevustest

5.1. Siseriiklike toetusmeetmete rakendamine

2019. aastal jagati siseriiklikest vahenditest toetusi kokku 8 tegevuse jaoks, nii erametsaomanikele kui metsaühistutele. Toetused erametsaomanikele hõlmasid toetusi metsa uuendamiseks, metsamaal asuvate vanade kuivendussüsteemide korda tegemiseks ning metsa inventeerimiseks. Samuti toetati pärandkultuuriobjektide korrastamist ja vääriselupaiga (VEP) säilitamiseks kaitselepingute sõlmimist.

Lisaks oli erametsaomanikel võimalus saada tasuta metsanduslikku nõuannet, kasutades nõustamise toetust ning täiendada oma teadmisi koolitustel, võttes osa erametsaomanike rühmanõustamistest.

Jätkati metsaühistute toetamist järgmiste alategevuste kaudu: metsamajandusalane koostöö (peamiselt liikmete metsades metsakasvatustööde korraldamine), koolimetsa asutamise ja tegevuse korraldamine, rühmanõustamiste läbiviimine, metsaühistute tegevus ja metsa sertifitseerimine. Järgnevates tabelites on toodud ülevaade siseriiklike toetuste mahtudest ja jagunemisest erinevate toetusliikide vahel 2019.a.:

Tabel 1. Andmed 2019.a. EMK-le esitatud, menetletud ja välja makstud toetustaotluste kohta.

Toetuse liik (2019)	ESITATUD ja MENETLETUD TAOTLUSED*			MAKSTUD 2019		
	Taotluste arv	Taotletud summa (€)	Sisuline kirjeldus või tegevuste maht	Taotluste arv	Makstud summa (€)	Sisuline kirjeldus või tegevuste maht
Vääriselupaiga kaitselepingud	55	53 474	Sõlmiti 55 uut lepingut, mis hõlmas 81 VEP ala kokku 126 hektaril.	236	223 930 + 6 824 (notaritasud) **	2019. aastal maksti 236 vääriselupaiga lepingu eest igaaastaste osamaksetena hüvitist 223 930 eurot, sealhulgas 2019. aastal sõlmitud 55 uut VEP lepingut (126 ha). 2019. aastal on kehtivate VEP lepingute alune pindala 641 ha
Erametsaomanike nõustamise toetus (2019 vooru taotlused võeti vastu 2018. detsembris)	23	732 160	Taotluses esitatud andmete alusel plaanitakse nõustada 9 152 metsaomanikku (toetuse summa on 80 eurot ühe nõustatud metsaomaniku kohta).	22	251 801	22 toetuse saajale tehti ettemaks summas 220 883 eurot. Esitatud aruannete alusel maksti lisaks välja 30 928 eurot. Väljamakstud summa eest nõustati 3 148 metsaomanikku (80 eurot ühe nõustatud metsaomaniku kohta).
Metsa uuendamise toetus	82	2 667 594	Taotlusi esitati 14 707 ha metsa uuendamise tööde kohta (sh istutamine 4 195 ha, maapinna ettevalmistamine 6 789 ha ja hooldamine 3 723 ha).	41	800 090	Metsa uuendamise toetust maksti 3 653 ha metsauuendamise tööde eest (sh taimede soetamine ja istutamine 1 875 ha, maapinna ettevalmistamine 1 071 ha ja hooldamine 707 ha). Detsembris 2019. a vastuvõetud taotlustele tehakse väljamakse 2020. a.
Pärandkultuuri säilitamise toetus	3	7 699	Abikõlblikud olid kaks taotlust summas 4 511 €.	***	***	2019. a esitatud pärandkultuuri säilitamise toetuse taotlustele samal aastal väljamakseid ei tehtud. Tööde tegemiseks on aega kuus kuud alates otsuse tegemisest. Toetus makstakse välja 2020. a.
Metsa inventeerimise toetus	27	515 522	Toetust küsiti 51 552 ha inventeeritud metsamaa kohta.	***	***	2019. a esitatud metsa inventeerimise toetuse taotlustele samal aastal väljamakseid ei tehtud. Toetus makstakse välja 2020. a.

Metsaühistu toetus	25	546 088	Heaks kiideti 20 taotlust summas 461 016 eurot. Heakskiidetud taotluste alusel plaanib 19 metsaühistut teha 70 õppepäeva. 19 metsaühistut plaanib korraldada oma füüsilisest isikust liikmete maal metsamajanduslikke töid 10 280 hektaril. 12 metsaühistut plaanib viia ellu koolimetsa projekte. 20 metsaühistut küsib tegevustoetust.	20	230 508	20 metsaühistu toetuse saajale tehti ettemaks 50% heakskiidetud summast. Tehtud tööde aruanded esitatakse 2020. a jaanuaris ja nende alusel tehakse toetuse väljamaksed 2020. a.
Sertifitseerimise toetus	13	200 000	Heaks kiidetud 12 metsaühistu taotluses soovitakse sertifitseerida 4 677 hektarit metsa, mis kuulub 106 metsaomanikule. Planeeritud tööde elluviimiseks on metsaühistutel aega 2020. aasta juunini.	12	71 779	12 metsa sertifitseerimistoetuse saajale tehti ettemaks 50% heakskiidetud summast. Tehtud tööde aruanded esitatakse 2020. a jaanuaris ja nende alusel tehakse toetuse väljamaksed 2020. a.
Metsamaa paranduse toetus	55	250 226	Esitatud taotluste alusel sooviti uuendada 19 km eesvoolu ja 109 km kuivenduskraave. Sooviti rajada 6 km voolunõvasid ja asendada 464 m truupe.	1	7690	Toetuse abil uuendati 1 420 m eesvoolu ja 3 440 m kuivenduskraavi. Tööde tegemiseks on aega üks aasta alates otsuse tegemisest. Enamik toetusest makstakse välja 2020. ja 2021. aastal.

* 2019. aasta metsa uuendamise teise vooru ning metsa inventeerimise toetus makstakse välja 2020. aastal. Samuti menetletakse ja makstakse toetust välja 2020. aastal metsaühistu toetuse, erametsaomanike nõustamistoetuse, metsa sertifitseerimise, pärandkultuuri säilitamise toetuse ja metsamaaparandustööde toetuse aruannete alusel.

** sisaldab 52 VEP lepingu ettemakseid 2020. aastaks summas 34 371 eurot ning VEP lepingute sõlmimisega kaasnevaid kulusid

Tabel 2. 2018. a EMK vastuvõetud taotlused, mille kohta on toetus välja makstud 2019. a.

2018. a vastuvõetud taotlused, mis on makstud 2019. a	MAKSTUD 2019		
	Taotluste arv	Makstud summa (€)	Sisuline kirjeldus või tegevuste maht
Erametsaomanike nõustamistoetus (2018 vooru taotlused võeti vastu 2017 detsembris)	12	136 812	Väljamakstud summa eest sai nõustatud sai 1 711 metsaomanikku (80 eurot ühe nõustatud metsaomaniku kohta). Ettemaks 50% heakskiidetud summast ja osa summast aruannete alusel maksti välja 2018. a.

Metsa uuendamise toetus	40	497 949	Metsa uuendamise töid toetati 3 746 hektaril (sh taimede soetamine ja istutamine 580 ha, maapinna ettevalmistamine 1 336 ha ja metsauuenduse hooldamine 1 830 ha).
Metsa inventeerimise toetus	26	250 000	Toetati 25 392 ha metsamaa inventeerimist.
Pärandkultuuri säilitamise toetus	1	2 669	Toetati ühe metsastunud pargi taastamist.
Metsaühistu toetus	18	109 932	Toetati 46 õppepäeva korraldamist, millest võttis osa 1 268 metsaomanikku. 16 metsaühistut korraldas metsamajanduslikke töid 1 501 metsaomanikule kuuluval 7 055 hektaril metsamaal. 11 metsaühistut korraldas noortele metsandusalaseid üritusi, millest võttis osa 1 165 õpilast ning sisustati üks metsandusklassi, mida kasutab 230 kooliõpilast. Kõik metsaühistud kasutasid tegevustoetust metsaühistu tegevuskulude katmiseks.
Metsa sertifitseerimise toetus	11	121 956	Toetuse abil korraldati 66 metsaomanikul 3 142 ha metsamaa sertifitseerimine.
Metsamaaparanduse toetus*	64	209 880	Metsamaaparandustöödega uuendati 11 km eesvoolu ja 93 km kuivenduskraave, rajati 7 km voolunõvasid ja asendati 363 m trupe.

*sisaldab 2017. a taotlusvoorst 18 taotluse väljamakseid summas 31 772 eurot.

5.2.1. Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus (MAK 2014-2020 meede 8)

Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetuse taotluste vastuvõtmine toimus ajavahemikul 05.02 – 25.02.2019. Meetme eelarve oli 1,554 mln eurot. Meetmes esitati 369 taotlust kogusummas 1 676 989 eurot.

Toetuse otsused tehti 6.07.2019. Taotlused rahuldati kogusummas 1 523 943 eurot.

2019. aastal esitati metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetuse taotluste juurde 331 maksetaotlust kogusummas 1 105 023 eurot.

2019. a maksti metsameetme toetust 1 264 711 eurot (sh on 2018. a esitatud maksetaotluste alusel makstud summad).

Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetuse (MAK 2014-2020 meede 8) taotluste esitamine:

Taotlusvoor	Esitatud taotluste arv (tk)	Taotletud toetuse summa
2015	581	1 882 806
2016	447	1 483 152
2017	498	2 719 268
2018	390	1 617 516
2019	369	1 676 989

5.2.2. Natura 2000 toetus erametsamaale (MAK 2014-2020 meede 12.2)

Natura 2000 erametsamaa toetuse taotlusi võeti vastu 04.04 – 22.04.2019. Meetme eelarve oli 4,39 miljonit eurot. Kokku esitati 5 035 taotlust kogusummas 4 902 241 eurot. Toetust taotleti 50 702 hektarile piiranguvööndis, hoiualal ja projekteeritaval alal asuvale erametsamaale ning 16 910 hektarile Natura 2000 alal ja väljaspool seda sihtkaitsevööndis asuvale erametsamaale. Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsused teeb SA Erametsakeskus hiljemalt 30.04.2020. Toetuse maksab välja PRIA hiljemalt 30.06.2020.

Natura 2000 erametsamaa toetuse taotluste esitamine ja taotluste rahuldamine 2015-2020

Taotlus voor	Esitatud taotluste arv (tk)	Taotletud pindala sihtkaitsevööndis (ha)	Taotletud pindala piiranguvööndis (ha)	Toetust saanud taotluste arv (tk)	Toetust saanud pindala sihtkaitsevööndis (ha)	Toetust saanud pindala piiranguvööndis (ha)	Määratud toetuse summa(€)
2015	4 788	10 993	48 524	4651	10 697	47 286	3 984 474
2016	4 634	11 058	49 073	4538	10 535	47 928	4 019 329
2017	5 237	15 730	50 612	5 110	15 202	49 144	4 305 958
2018	5 013	16 008	50 201	4 883	15 588	48 538	4 311 520
2019	5 035	16 610	50 702	-	-	-	-

5.3. Toetuste kasutamise kontroll

5.3.1. Siseriiklike toetusmeetmete kohapealne kontroll

Siseriiklike toetusmeetmete kohapealsed kontrollkäigud 2019. aastal:

- Kokku kontrolliti siseriiklike toetuste sihipärast kasutamist ja sellega kaasnevate nõuete täitmist 18 taotluse 613 taotlusobjekti (metsaeraldise, kraav vms) osas.

Metsa uuendamise toetuse osas kontrolliti 8 taotluse 570 taotlusobjekti, mille pindala kokku moodustas 516 ha. Metsamaaparanduse 3 taotluse raames kontrolliti 42 objekti (kraav, voolunõva, trüüp jne), pärandkultuuri objekti taastamise 1 taotluse raames kontrolliti 1 taotlusobjekti, erametsaomanike nõustamise toetuse raames kontrolliti 2 taotlejat (metsaühistut) ning metsaühistu toetuse osas 4 taotlejat.

- Kohapealsete kontrollide teostamise aluseks oli 6 kontrollvalimit (metsa uuendamise, metsamaaparanduse, metsaühistu toetuse, erametsaomanike nõustamise ja pärandkultuuri säilitamise toetuste taotlusvoorude osas) arvestusega, et valim hõlmaks vähemalt 5% taotlusvoorude taotluste arvust. Toetuste üksuse sisendi alusel (käsitsi valik) teostati kohapealne kontroll 5 juhul (3 metsa uuendamise ja 2 metsaühistu toetuse taotlust).
- Puudusi fikseeriti 11 taotluse kontrollimisel (5 metsa uuendamise, 1 erametsaomanike nõustamise, 4 metsaühistu toetuse ja 1 pärandkultuuriobjekti taastamise taotluse osas).

Metsa uuendamise taotluste puuduseks oli tööde teostamine väiksemal pindalal kui taotluses märgitud (11 eraldist), tööde tegemata jätmise (23 eraldist). Erametsaomanike nõustamise toetuse puhul ei olnud 11 metsaomanikku nõuannet saanud. Metsaühistu toetuse puhul ei olnud metsaühistu korraldanud tööd 5 metsaomaniku metsas (6 tegevust) ning 3 metsaühistu puhul ei leidnud kinnitust ühistu liikmeks astumise avalduste olemasolu (194 metsaomanikku). Pärandkultuuri objekti taastamisel oli tööd tehtud väiksemas mahus 1 objektil.

Rahaliselt mõõdetuna kontrolliti kohapeal taotlusi, mille toetuse otsusega rahuldatud summa oli 402 999 eurot. Kohapealse kontrolli tulemusel määratud toetuse summade vähendamised või tagasinõuded olid kokku 47 048 eurot. Toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsuseid tehti 21 285 euro suuruses summas.

5.3.2. Toetusmeetme Natura 2000 toetus erametsamaale kohapealne kontroll

Natura 2000 toetuse 2019. aastal vastuvõetud taotlustest oli kohapealses kontrollis 301 taotluse 1 090 metsaala kindlaksmääratud pindalaga kokku 4 815 ha. Kohapeal kontrolliti ca 5,5% toetuse taotlejatest, kellele kuulub ca 9% taotletud pindalast.

Võrdluseks: Natura 2000 toetuse 2018. aastal vastuvõetud taotlustest oli kohapealses kontrollis 284 taotluse 1 061 metsaala kindlaksmääratud pindalaga kokku 4 918 ha.

2019. aasta kontrolli tulemusena tuvastatud peamised rikkumised:

- toetusõigusliku metsaala pindalad oli esitatud suuremana 37 taotluse 53 metsaala osas;
- ühe või mitme metsaala piiripunkte ei olnud võimalik tuvastada 48 taotluse 81 metsaala osas (tuvastamata katastriüksuse piirimärkidega ühtivad metsaala piiripunktid). Kasutusel olevate leevendavate asjaolude arvestamise tõttu määratakse tuvastamata piirimärkide eest vähendamisi 26 taotluse osas;
- metsaala pindala alla 0,3 ha (määruse nõue >0,3 ha) oli 2 taotluse 2 metsaala osas;
- üle 4 meetri laiuseid teid, kraave või muid lagedaid alasid, mis pole toetusõiguslikud, polnud taotletud metsaalast välja arvatud, mistõttu vormistati kontrolli tulemusena 34 jagatud metsaala (üldjuhul kaasneb sellega ka mõningane toetusõigusliku pindala vähenemine);
- looduskaitseaduse ja metsaseaduse rikkumise kahtlusi ei tuvastatud.

Rahaliselt mõõdetuna kontrolliti kohapeal metsapindala, mille eest makstav toetus (taotletud pindala alusel) on 333 039 eurot. Kohapealse kontrollide töö tulemusena määratavad toetuse vähendamised on 1 221 eurot pindala vähenemise tõttu (koos pindala sanktsioonidega) ja 193 eurot tuvastamata piirimärkide eest arvestatava vähendamise tõttu.

5.3.3. MAK meetmete 1.5.1., 1.5.3. ja 8 (metsameede) kohapealne kontroll

Metsameetme kohapealsed kontrollkäigud 2019. aastal:

Järelkontrolli valimi alusel kontrolliti 4 metsa majandusliku väärtuse parandamise (Maaelu arengukava 2007 - 2013 meede 1.5.1) toetuse taotlejat (71 toetuse objekti, kontrollitud pindala 87 ha), 2 kahjustatud metsa taastamise (Maaelu arengukava 2007 - 2013 meede 1.5.3) toetuse taotlejat (49 toetuse objekti, kontrollitud pindala 49 ha), 2 metsatulekahju ennetamise (1.5.3) toetuse taotlejat (5 toetuse objekti) ning 5 metsade elujõulisuse parandamise (Maaelu arengukava 2014 - 2020 meede 8) toetuse taotlejat (277 toetuse objekti, kontrollitud pindala 322 ha).

Puudusi avastati 2 taotluse osas (muutused omandisuhetes).

Võrdluseks: 2018. aastal kontrolliti järelkontrolli valimi alusel 35 taotlejat (519 toetuse objekti, kontrollitud pindala 676 ha) Puudusi tuvastati 3 taotluse osas.

Eelkontrollis kontrolliti toetuste üksuse sisendi alusel 2 metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise (meede 8) toetuse taotlejat (6 toetuse objekti, kontrollitud pindala 8 ha).

Puuduseid avastati 1 taotluse osas (2-el objektil kavandatav töö ei osutunud abikõlblikuks).

Võrdluseks: 2018. aastal kontrolliti eelkontrolli käigus 3 taotlejat (9 toetuse objekti, kontrollitud pindala 9 ha). Puuduseid ei tuvastatud.

Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise (meede 8) toetuse taotluste investeringukontrolli paikvaatlus toimub jooksvalt pärast maksetaotluse esitamist. 2019. aastal viidi läbi investeringu teostamise kontrollkäike 358 taotluse osas 427 korral (osa taotlejaid kontrolliti aasta jooksul mitmel korral, kuna taotleja esitas mitu maksetaotlust erineval ajal). Kontrolliti 6848 toetuse objekti ja kontrollitud pindala oli 8 588 ha.

2019. aasta taotluste osas tuvastati puuduseid 56-el juhul 40 taotluse osas.

Peamised esinenud vead:

- kohapeal kindlaksmääratud tehtud tööde pindala ei vasta taotluses näidatud pindalale;
- taotluses näidatud töö on osaliselt/tervikuna tegemata;
- töö on nõuetekohaselt teostamata;
- eksitud on tööde asukohaga.

Võrdluseks: 2018. aastal viidi läbi investeringu teostamise kontrollkäike 366 taotluse osas 436 korral (6 128 toetuse objekti, kontrollitud pindala 7 402 ha, puuduseid tuvastati 76-el juhul 65 taotluse osas).

Kohapealse kontrolli valimi alusel kontrolliti 7 metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise toetuse taotlejat. Kontrollkäike oli kokku 8 (433 toetuse objekti, kontrollitud pindala 538 ha). Puudusi tuvastati 6-el juhul 2 taotluse osas.

Peamised esinenud vead:

- kohapeal kindlaksmääratud tehtud tööde pindala ei vasta taotluses näidatud pindalale;
- taotluses näidatud töö on osaliselt/tervikuna tegemata.

Võrdluseks: 2018. aastal viidi läbi kohapealse kontrolli kontrollkäike 16 taotluse osas (23 kontrollkäiku, 932 toetuse objekti, kontrollitud pindala 984 ha) Puuduseid tuvastati 5-el juhul 4 taotluse osas).

Metsameetme erinevate kohapealsete kontrollide tulemusena vähendati maksetaotlustega taotlejate poolt esitatud toetuse summat ca 18 856 euro võrra ning lisaks määrati pindala vähendamise trahve ca 7 413 euro ulatuses (rakendatakse juhtudel, kui ei ole välistatud taotleja süü tegelikult tehtud töödest suurema pindala/summa esitamisel maksetaotluses).

5. 4. Erametsandussektorile suunatud arendustegevused

5.4.1. Siseriiklikud arendusprojektid ja tegevused

Siseriiklike arendustegevuste elluviimisel on KIK-i metsandusprogrammi vahendite kasutamine lõppemas ning 2019. aastal toimus lõplik üleminek siseriiklike arendustegevuste rahastamiseks otse riigieelarvest. Viimane KIK-i projekt oli õppelehe „Sinu Mets“ väljaandmine. 2020.a. toimub nii õppelehe väljaandmine kui metsaühistute võtmepersoonide koolitamine Keskkonnaministeeriumiga sõlmitava lepinguga eraldatud vahenditest.

KIK projekt nr 14306 „Õppelehe „Sinu Mets“ väljaandmine“:	Maksumus
2019. aastal anti projekti raames välja 4 numbrit õppelehte „Sinu Mets“.	32 156 €

5.4.2. Väliskoostöö projektid

EMK osaleb partnerina Baltic ForBio projektis (kestvus: oktoober 2017 – september 2020), mille eesmärgiks on suurendada Läänemere-äärsetes riikides puidu kasutust taastuvenergia allikana. Projekti tulemusena töötatakse välja tasuvad ja jätkusuutlikud metsaraie meetodid, juhend- ja õppematerjalid raidmete ning vähekõlbliku puidu kasutuselevõtuks. Lisaks valmivad geoinfosüsteemi platvorm ja andmebaas, mille abil hinnatakse Läänemere piirkonna biomassi potentsiaali.

Projekti juhtpartneriks on Swedish University of Agricultural Sciences (SLU, Rootsi), partnerid Tartu Regiooni Energiaagentuur (TREA, Eesti), Natural Resources Institute Finland (Luke, Soome), Technical University of Applied Sciences Wildau (Saksamaa), Latvian Rural Advisory and Training Centre (Läti), Kaunas Forestry and Environmental Engineering University of Applied Science (Leedu), Forestry Research Institute of Sweden (Rootsi), Swedish Forestry Agency (SFA, Rootsi), Latvian State Forest Research Institute Silava (Läti), Regional Council Central Finland (Soome), Ueckermann Forest Service (Saksamaa) ja Castle Property Atlandsberg (Saksamaa).

Projekti tegevused algasid 2018. aastal. 2019. aastal tegeleti paljuski tööpaketiga nr 4, mille eesmärgiks on Eestis leiduva puidulise biomassi potentsiaali kaardistamine. Selle tarbeks otsiti allhankepartnerit (kelleks osutus Eesti Maaülikool), kes arvutaks rahvusvahelise Bioatlase portaali jaoks välja Eestis leiduva puidulise biomassi potentsiaali. Maaülikooli teadlased said töö valmis 2019. aasta lõpuks. Arvutused näitasid ka seda, et võrreldes seniste hinnangutega on Eesti metsade pindala ligi 90 000 hektari võrra suurem. 2019. aastal osaleti kokku kolmel projekti kohtumisel. Soomes toimunud kohtumisel lepiti kokku, et iga partnerriik koostab ülevaate enda riigi puiduenergeetika kohta. Tellisime töö Eesti Biokütuste Ühingult, kes koostas Eesti kohta raporti. See ülevaade saab olema sisend projekti tööpaketis nr 2 väljaantavas käsiraamatus ja juhendmaterjalis „Raidmete ja väikesemõõduliste puude raie ning kokkuvedu“. 2019. a septembris toimus puiduenergia-teemaline seminar „Puit Energiaks 2019“. Seminaril käsitletud teemad olid ka suuresti seotud BalticForBio projekti eesmärkide ja tegevustega. Seminari kaasrahastati Baltic ForBio projektist.

2019. a alguses osales EMK Saksamaa juhtpartneri (KWF) eestvedamisel Horisont 2020 programmi projektitaotluses FORWORKNET, mille fookus on metsandussektori töötajate kutseoskuste tõstmisel ja tööohutuse suurendamisel. Paraku ei saanud projekt positiivset rahastamisotsust ning 2020. a jaanuaris esitati uus projektitaotlus pisut muudetud kujul.

EMK osaleb partnerina 2018. aasta septembris käivitunud Erasmus+ rahvusvahelises projektis Net4Forest, mille juhtpartner on Sloveeniast (Slovenian Forestry Institute) ning lisaks Eestile on kaasatud ka partnerid Lätist (Foundation Centre for Support of Forest Owner Cooperation), Rootsist (Swedish University of Agricultural Sciences) ning Hispaaniast (Forest Science and Technology Centre of Catalonia). Projekti eesmärk on koolitada metsandusnõustajaid ning metsaomanikke, et anda neile teadmisi metsade tulusama majandamise kohta ning aidata neil vastu võtta võimalikult professionaalseid otsuseid. Projekti käigus on kavas partnerriikides läbi viia õppereise, mis on peamiselt suunatud osalevate maade metsandusnõustajate ja metsaomanike väljaõppeks ning kogemuste vahetamiseks. Lisaks on kavandatud projekti vältel koostada metsamajandamise käsiraamatuid, juhendeid, õppematerjalide kogumikke ja tutvustada parimaid praktikaid. Projekt kestab kuni 2021. aasta augusti lõpuni. Kui 2018. a oktoobris toimus õppereis Sloveeniasse, siis 2019. a juunis toimus see Rootsi, kus olid kaasas esindajad Põlvamaa Metsaühistust, metsaühistust Ühinenud Metsaomanikud ja Läänemaa metsaühistust. 2019. a augustiks valmis esimene käsiraamat, mis annab ülevaate metsandusest projektipartnerite riikides. Seal toodi ka välja metsaomanike vajadused ja neile pakutavad lahendused. Eestis keskenduti metsades uuenduslikuma tehnoloogia kasutusele võtule - minimasinat (väikesemõõdulised miniharvesterid ja kokkuveotraktorid) ja droonide rakendamine metsas. Edaspidi koostatakse projekti käigus ka juhendmaterjale minimasinat ja droonide kasutamisest.

2019. aasta lõpus alustati ettevalmistusi projektitaotluse THIN4FUTURE esitamiseks Horisont 2020 programmi, mille eesmärgiks on stimuleerida metsandusnõustajaid ja metsaomanikke teostama metsades rohkem ja efektiivsemalt harvendusraieid. Taotlus esitati 23.01.2020 ning rahastamisotsus peaks selguma 2020. a juunis.

EMK osaleb võrgustiku FOREXT (Forest Extension Network) tegevuses, mille eesmärk on ühendada metsanduslikku nõuannet osutavaid organisatsioone üle Euroopa. 2019. aastal toimusid võrgustiku kohtumised Montpellier's ja Helsingis. Olulise tähisena formaliseeriti 2019. aastal võrgustik ning selle liikmelisus. Hetkel kuulub võrgustikku 14 Euroopa riigi esindajad (sh EMK).

FOREXT võrgustiku Põhja-Euroopa riigid koostasid eduka projektitaotluse Nordplus programmi, mille eesmärgiks on rakendada e-õppe meetodeid metsanduskonsulentide koolitamisel. Igal projektis osaleval partnerriigil on ülesanne teha ülevaade enda riigis rakendatava metsandusalase e-õppe kohta. Projekti tulemusi tutvustatakse 2020. aasta sügisel Norras.

Puiduenergia kasutamise edendamiseks osaleb EMK jätkuvalt Soome soojusettevõtte ärimudelite tutvustamise ning Mooste ja Kõpu soojusvarustusele kohandamise Soome-Eesti ühisprojektis VISU (kestus 2016-2020). Eesti poolt veab projekti Tõde ja Tegu OÜ ning projektis osalevad Mooste vald, Kõpu PM OÜ, Ühinenud Metsaomanikud ja Eesti Maaülikool. Soome poolt osalevad Thermopolis Oy, Suomen Metsäkeskus, Seinajoen Ammatikorkeakoulu Oy. EMK esindaja osaleb projektis juhtrühma liikmena.

5.4.3. Info vahendamine erametsandussektorile

Kommunikatsioonialast tegevust on korraldatud tihedas koostöös teiste metsandusvaldkonna organisatsioonidega. Jätkuvad 2017. aastal alguse saanud igakuised kokkusaamised teiste metsasektori organisatsioonidega, et omavahelist ja sektoriülest kommunikatsiooni parandada.

2019. aastal osaleti koos Metsaühistu kaubamärgi esindajatega erametsanduse boksiga Maamessil, koostöös Eesti Erametsaliiduga tunnustati aasta tegijaid (aasta metsaühistu, kõneisik ja ametnik), korraldati parimate metsamajandajate konkurss ja kogu pere metsapäev Rakvere kirikupargis, kus osales üle tuhande inimese.

Olulisemad infokanalid on e-kirjade listid, erametsaportaali ja sotsiaalmeedia kanalid. Erametsaportaali www.eramets.ee on hoitud aktuaalse, erametsanduse jaoks kogu olulist informatsiooni koondava teabekeskonnana.

EMK tegemisi kajastatakse pidevalt ka sotsiaalmeedias, peamiselt EMK Facebooki lehel, mille jälgijate arv on pidevalt kasvanud ja läheneb kolmele tuhandele. 2018. aasta sügisel loodi EMK Instagrami konto, mille visuaalsele atraktiivsusele ja ajakohasusele oleme 2019. aasta teisest poolest rohkem rõhku pannud, mis kajastub ka jälgijate arvus. 2019. aasta lõpus loodi erametsaomanikele suunatud uudiskirja list, mille kaudu metsaomanikud hakkavad kord kuus olulist metsandust puudutavat infot sama otse oma e-posti aadressile. Listiga on liitunud ligi 300 huvilist.

2019. aastal jätkus õppelehe Sinu Mets välja andmine koostöös ajalehega Postimees. Ilmus neli õppelehe numbrit – aprillis, juunis, septembris ja detsembris. Sinu Metsa väljaandmine jätkub ka 2020. aastal.

2019. aasta lõpus küsiti erametsanduse tugisüsteemi osalistelt tagasisidet rahulolu kohta EMK teenustega. Küsitlusele vastas 22 inimest, üldine rahulolu EMK-ga on jätkuvalt kõrge.

5.4.4. Erametsanduse tugisüsteemi arendamine

2019. aastal korraldati erametsanduse tugisüsteemi võtmeisikutele (metsaühistute juhid, konsulendid) kokku 9 koolitust või seminari, osalejaid oli kokku 228.

Konsulentidele ja metsaühistute juhtidele korraldatud koolitustel olid peamiseks käsitletavateks teemadeks maksunduslikud ja õigusalsed küsimused ning metsakasvatustlikud teemad. Suurt rõhku pandi kogemuste vahetamise võimaluse pakkumisele nii metsaühistutele omavahel kui riigimetsa majandaja RMK-ga.

Traditsiooniks kujunenud igasügisene seminar „Puit energiaks“ toimus ka 2019. aastal Tallinnas ning korraldati koostöös Eesti Taastuvenergia Koja ja RMK-ga. Osales üle 140 puiduenergia huvilise. Seminari korraldamist kaasrahastas projekt Baltic ForBio.

2019. aasta väliskoolituse raames tutvuti Poola metsanduse ja metsaomanikele loodud tugisüsteemiga. Koolituste ja seminaride korraldamisega jätkatakse ka 2020. aastal.

Erametsaomanikele suunatud õppereis on kavas teha Saksamaale, täiendavalt saavad erametsanduse tugisüsteemi võtmeisikud osaleda ka välisprojektide raames korraldatavatel õppereisidel.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2019	31.12.2018	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	1 957 750	2 003 660	2
Nõuded ja ettemaksud	717 741	551 268	3
Kokku käibevarad	2 675 491	2 554 928	
Põhivarad			
Materiaalsed põhivarad	67 583	92 320	5
Immateriaalsed põhivarad	164 174	183 402	6
Kokku põhivarad	231 757	275 722	
Kokku varad	2 907 248	2 830 650	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksud	127 452	121 680	8
Eraldised	17 024	17 024	
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	587 881	2 242 490	15
Kokku lühiajalised kohustised	732 357	2 381 194	
Kokku kohustised	732 357	2 381 194	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	11 464	11 464	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	437 992	500 719	
Aruandeaasta tulem	1 725 435	-62 727	
Kokku netovara	2 174 891	449 456	
Kokku kohustised ja netovara	2 907 248	2 830 650	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2019	2018	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	6 250 027	4 119 825	10
Tulu ettevõtlusest	7 450	11 275	
Kokku tulud	6 257 477	4 131 100	
Kulud			
Jagatud annetused ja toetused	-2 817 988	-2 513 142	11
Mitmesugused tegevuskulud	-445 417	-425 592	16
Tööjõukulud	-1 080 972	-1 057 886	12
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-110 241	-119 757	5,6
Muud kulud	-79 134	-77 450	13
Kokku kulud	-4 533 752	-4 193 827	
Põhitegevuse tulem	1 723 725	-62 727	
Intressitulud	1 710	0	
Aruandeaasta tulem	1 725 435	-62 727	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2019	2018	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	1 723 725	-62 727	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	110 242	109 321	
Kasum (kahjum) põhivarade müügist	-7 400	-6 280	
Kokku korrigeerimised	102 842	103 041	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-166 474	-100 147	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-1 648 837	1 617 772	
Laekunud intressid	1 710	0	
Kokku rahavood põhitegevusest	12 966	1 557 939	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade soetamisel	-66 276	-59 366	
Laekunud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade müügist	7 400	8 700	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-58 876	-50 666	
Kokku rahavood	-45 910	1 507 273	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	2 003 660	496 387	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-45 910	1 507 273	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	1 957 750	2 003 660	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/ Osakapital nimiväärtuses/ ReserVKapital	Akumuleeritud tulem	
31.12.2017	11 464	500 719	512 183
Aruandeaasta tulem		-62 727	-62 727
31.12.2018	11 464	437 992	449 456
Aruandeaasta tulem		1 725 435	1 725 435
31.12.2019	11 464	2 163 427	2 174 891

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Arvestuspõhimõtete või informatsiooni esitusviisi muutused

SA Erametsakeskus 2019. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standard on rahvusvahelisel tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev avalikkusele suunatud finantsaruandluse nõuete kogum, mille põhinõuded kehtestatakse raamatupidamise seadusega ning mida täpsustab raamatupidamise seaduse § 34 lõike 4 alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrus (edaspidi avaliku sektori finantsarvestuse ja aruandluse juhend).

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevates arvestuspõhimõtetes.

Sihtasutuse iseloomu tõttu on kasutatud riigi raamatupidamise üldeeskirjas toodud põhimõtteid ja juhendeid.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Alates 2019.aastast käsitletakse Keskkonnaministeeriumist kogu eraldisena saadavat toetust tegevustoetusena, st. et kogu eraldis kajastatakse laekumise hetkel raamatupidamises tuluna, erandiks ainult väärtelupaikade toetuseks saadud summad, mida kajastatakse endist viisi sihtfinantseerimisena.

Raha

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha ja pangakontode jääke.

Nõuded ja ettemaksud

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumus (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse võimaluse korral iga ostja kohta eraldi. Kui nõuete individuaalne hindamine ei ole nõuete arvust tulenevalt võimalik, siis hinnatakse individuaalselt ainult olulisi nõudeid. Ülejäänud nõudeid hinnatakse kogumina, arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisena.

Kõiki muid nõudeid (saamata sihtfinantseerimine ja muud lühiajalised nõuded), välja arvatud edasimüügi eesmärgil omandatud nõudeid, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Alates 01.01.2017 on vastavalt "Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendile" põhivara piirmääraks 5000 eur. Seoses sellega on aruandekuupäeva seisuga 31.12.2016 bilansist välja kantud muud materiaalsed põhivarad (v.a. transpordivahendid), nende jääkväärtus oli 0 ja arvestust peetakse edaspidi bilansiväliselt.

Erandina võib põhivara võtta arvele kogumina, kui kogum moodustab ühesuguse kasutusega terviku ja kogumi soetusmaksumus algab vähemalt põhivara kapitaliseerimise alampiirist (ilma käibemaksuta). Kui ühe ja sama vara komponentidel on erinevad kasutusead, võetakse komponendid arvele eraldi varadena (komponentide summaarne soetusmaksumus algab vähemalt põhivara kapitaliseerimise alampiirist ilma käibemaksuta).

Põhivara soetusmaksumusse võetakse arvele kulutused, mis on vajalikud selle viimiseks tööseisukorda. Avaliku sektori üksused ei kapitaliseeri põhivara soetusmaksumusse makse (käibemaks) ja lõive.

Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Hilisemate parendustega seotud kulutused lisatakse materiaalse põhivara soetusmaksumusele ainult juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja vara bilansis kajastamise kriteeriumitele (sh tõenäoline osalemine tulevikus majandusliku kasu tekitamisel). Jooksva hoolduse ja remondiga kaasnevad kulutused kajastatakse perioodikuludes.

Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt lähtudes eeldatavatest kasulikest eluigadest.

Maad ei amortiseerita.

Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, on need komponendid võetud raamatupidamises arvele eraldi varadena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt nende kasulikule elueale.

Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt lähtudes järgmistest eeldatavatest kasulikest eluigadest.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 5000 EUR**Rendid**

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle sihtasutusele. Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Kapitalirent võetakse arvele vara ja kohustisena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksede miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulud) ja kohustise jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustise jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem.

Finantskohustised

Kõik finantskohustised (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustised) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumus, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil.

Lühiajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestus toimub kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Eraldised ja tingimuslikud kohustised

Eraldiste kajastamisel bilansis lähtutakse kas juhtkonna või teiste ekspertide hinnangust eraldise täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Kuna eraldiste mõõtmine tugineb hinnangutel, mis ei pruugi alati täpseks osutuda, on oluline nende kajastamine ja avalikustamine aruannetes muudest kohustistest eraldi.

Tingimuslik kohustus on võimalik või eksisteeriv kohustus, mille realiseerumine on vähemtõenäoline kui mitterealiseerumine või mille suurus ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata.

Eraldis kajastatakse bilansis ainult juhul kui selle realiseerimise tõenäosus on suurem kui 50% (st. realiseerumine on tõenäolisem kui mitterealiseerumine). Juhul kui realiseerumise tõenäosus on väiksem kui 50%, eraldist bilansis ei moodustata, kuid võimalik kohustus avalikustatakse lisades tingimusliku kohustisena.

Annetused ja toetused**Sihtfinantseerimine**

Sihtfinantseerimisena käsitletakse avaliku sektori üksuste poolt saadud vahendeid (saadud toetused), mille eest ei anta otseselt vastu kaupu ega teenuseid, ning avaliku sektori üksuste poolt antud vahendeid (antud toetused), mille eest ei saada otseselt vastu kaupu ega teenuseid.

Sihtfinantseerimine jaotatakse üldpõhimõtete järgi kolmeks:

a) Sihtfinantseerimist tegevuskuludeks kajastatakse tuludes (saaja) ja kuludes (andja) sel perioodil, millal toetuse saaja teeb kulutused, milleks sihtfinantseerimine oli ette nähtud (tagatakse tulude ja kulude vastavus).

b) Sihtfinantseerimist põhivara soetamiseks kajastavad saajad tuluna põhivara soetamise perioodis. Andjad kajastavad toetust kuluna sel momendil, kui toetuse saaja teeb kulud või soetab põhivara, milleks sihtfinantseerimine oli ette nähtud.

c) Tegevustoetused (varem nimetati neid mittesihthotstarbelised toetused).

Toetust kajastatakse bilansis esmakordselt raha ülekandmisel või laekumisel või sihtfinantseerimisega seotud nõuete, kohustiste, tulude ja kulude arvelevõtmise kuupäeval vastavuses "Avaliku sektori finantsaruandluse juhendi" paragrahvi 25 lõige 1. Lepingute alusel võetud sihtfinantseerimise andmise kohustisi ja sihtfinantseerimise saamise nõudeid kajastatakse eelnevalt tingimuslike kohustiste ja nõuete (bilansiväliselt kontodel 911010 ja 912010).

Alates 31.12.2015 kajastatakse kõik seni bilansis arvestatud tegevustoetustega seotud nõuded ja kohustised tuluna või kuluna kontodel 352100 või 452100.

Toetus eristatakse lähtudes sellest, kas toetus antakse konkreetse projekti tarbeks või üldise tegevustoetusena.

Sihtfinantseerimise mõiste täpsustatakse projektipõhise finantseerimisena, mida iseloomustab kindel eesmärk koos näitajatega, mille alusel eesmärgi täitmist mõeldetakse, ajakava ja rahaline eelarve. Toetuse andja või vahendaja nõuab projekti kohta detailset aruandlust koos kulutuste kohta andmete esitamisega ning raha ülejääk nõutakse projekti lõppedes saajalt tagasi. Tegevustoetuse korral võib toetuse saaja seda kasutada suuremal määral oma äranägemisel, sh kas tegevuskulude või investeringute soetamiseks. Toetusega võib kaasneda aruandlus tehtud kulutuste kohta, kuid see võib ka puududa. Eelarveaasta lõpuks järelejäädud raha võib nõuda tagasi, kuid sageli jäetakse see saajale järgmise perioodi kulutuste katteks.

Ettemakstud toetused kajastatakse vahendaja raamatupidamises ettemaksetena kuni toetuse saaja on esitanud saadud toetuse

kulutamise kohta kuluaruande. Toetuse andja kajastab selliseid toetusi pärast kuluaruande saamist vahendajalt ja sel hetkel kajastab vahendaja seda tuluna.

Ettemakstud toetust ei kajastata otsuse tegemisel vahendaja raamatupidamises, vaid alles reaalselt raha väljamaksmisel toetuse saajale. Kui sihtfinantseerimiseks saadud rahalised vahendid laekuvad, kajastatakse seda kuni tulu ja kulu kajastamise perioodi saabumiseni saadud ettemaksena. Kui toetuse andja aktsepteerib aruande tehtud kulutuste osas, kajastatakse see toetuse saaja kulutuste tegemisega samas perioodis tulu toetuse andjalt ja kulu toetuse saajale ning võtab arvele kas nõude toetuse andja vastu või vähendab toetuse andjalt saadud ettemakset ja võtab arvele kohustise toetuse saaja ees või vähendab toetuse saajale antud ettemakset. Kui vahendaja vastutab toetuse andja ees saaja-poolsete lepingutingimuste täitmise ja raha sihipärase kasutamise eest, võtab ta lepingu rikkumise selgumisel arvele tagasinõude toetuse saaja vastu ja tagasimaksekohustise toetuse andja ees. Ühtlasi vähendatakse saadud toetuste tulu ning antud toetuste kulu.

Tulud

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline.

Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Intrissitulu kajastatakse siis, kui tulu laekumine on tõenäoline ja tulu suurust on võimalik usaldusväärselt hinnata.

Seotud osapooled

SA Erametsakeskuse seotud osapoolteks on loetud:

- sihtasutuse tegev- ja kõrgem juhtkond ning nende pereliikmed, kelleks loetakse vähemalt abikaasa, elukaaslane ja laps;
- sihtasutused, mittetulundusühingud ja äriühingud, kelle üle eelmises punktis nimetatud isikutel üksi või koos pereliikmetega on valitsev või oluline mõju.

Raamatupidamise aastaaruandes avalikustatakse tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja olulised soodustused. Muude seotud osapooltega tehtud tehingute osas avalikustatakse alates 01.01.2015 algavate aruandeperioodide kohta koostatavates raamatupidamise aastaaruannetes informatsioon nende tehingute kohta, mis ei vasta õigusaktidele või SA Erametsakeskus sisedokumentide üldistele nõuetele või turutingimustele, tulenevalt 24.11.2014 jõustunud üldeeskirja muutustest (§49).

Sündmused pärast aruandekuupäeva

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmsid aruandekuupäeva ja aruande koostamispäeva vahel, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Sündmuseid pärast aruandekuupäeva, mida ei ole varade ja kohustiste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on raamatupidamise aastaaruandes avalikustatud.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2019	31.12.2018
Sularaha kassas	0	52
Arvelduskontod	1 957 750	2 003 608
Kokku raha	1 957 750	2 003 660

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2019	12 kuu jooksul	Lisa nr
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	71 133	71 133	4
Ettemakstud toetused	427 607	427 607	
Sihtfinantseerimise tagasinõuded	43 083	43 083	
Saamata sihtfinantseerimine	175 918	175 918	15
Kokku nõuded ja ettemaksed	717 741	717 741	
	31.12.2018	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	133	133	
Ostjatelt laekumata arved	133	133	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	68 783	68 783	4
Ettemakstud toetused	306 831	306 831	
Sihtfinantseerimise tagasinõuded	5 887	5 887	
Saamata sihtfinantseerimine	169 634	169 634	15
Kokku nõuded ja ettemaksed	551 268	551 268	

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2019		31.12.2018	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Üksikisiku tulumaks		29 863	0	28 337
Erisoodustuse tulumaks		1 214	0	996
Sotsiaalmaks		36 099	0	35 435
Kohustuslik kogumispension		1 653	0	1 700
Töötuskindlustusmaksed		2 304	0	2 315
Ettemaksukonto jääk	71 133		68 783	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	71 133	71 133	68 783	68 783

Vt. ka lisa 3 ja 8

Lisa 5 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

	Kokku	
	Masinad ja seadmed	
31.12.2017		
Soetusmaksumus	194 657	194 657
Akumuleeritud kulum	-67 966	-67 966
Jääkmaksumus	126 691	126 691
Ostud ja parendused	2 420	2 420
Amortisatsioonikulu	-28 723	-28 723
Allahindlused väärtuse languse tõttu	23 122	23 122
Müügid (jääkmaksumuses)	-2 420	-2 420
Ümberliigitamised	-28 770	-28 770
Muud ümberliigitamised	-28 770	-28 770
31.12.2018		
Soetusmaksumus	148 947	148 947
Akumuleeritud kulum	-56 627	-56 627
Jääkmaksumus	92 320	92 320
Amortisatsioonikulu	-24 737	-24 737
Ümberliigitamised	-16 855	-16 855
Muud ümberliigitamised	-16 855	-16 855
Muud muutused	16 855	16 855
31.12.2019		
Soetusmaksumus	132 092	132 092
Akumuleeritud kulum	-64 509	-64 509
Jääkmaksumus	67 583	67 583

Müüdud materiaalsed põhivarad müügihinnas

	2019	2018
Masinad ja seadmed	7 400	8 700
Transpordivahendid	7 400	8 700
Kokku	7 400	8 700

Lisa 6 Immateriaalsed põhivarad

(eurodes)

	Arvutitarkvara	Kokku
31.12.2017		
Soetusmaksumus	1 927 948	1 927 948
Akumuleeritud kulum	-1 716 106	-1 716 106
Jääkmaksumus	211 842	211 842
Ostud ja parendused	56 946	56 946
Amortisatsioonikulu	-67 657	-67 657
Allahindlused väärtuse languse tõttu	121 419	121 419
Muud muutused	-139 148	-139 148
31.12.2018		
Soetusmaksumus	1 845 746	1 845 746
Akumuleeritud kulum	-1 662 344	-1 662 344
Jääkmaksumus	183 402	183 402
Ostud ja parendused	66 277	66 277
Amortisatsioonikulu	-85 505	-85 505
31.12.2019		
Soetusmaksumus	1 912 023	1 912 023
Akumuleeritud kulum	-1 747 849	-1 747 849
Jääkmaksumus	164 174	164 174

Lisa 7 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2019	2018
Kasutusrendikulu	37 320	37 917

Lisa 8 Võlad ja ettemaksud

(eurodes)

	31.12.2019	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	25 630	25 630	
Maksuvõlad	71 133	71 133	4
Muud võlad	30 689	30 689	
Muud viitvõlad	30 689	30 689	
Kokku võlad ja ettemaksud	127 452	127 452	
	31.12.2018	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	22 244	22 244	
Võlad töövõtjatele	232	232	
Maksuvõlad	68 783	68 783	4
Muud võlad	30 421	30 421	
Muud viitvõlad	30 421	30 421	
Kokku võlad ja ettemaksud	121 680	121 680	

Lisa 9 Tingimuslikud kohustused ja varad

(eurodes)

Aruandekuupäeva 31.12.2019 seisuga on Tallinna Halduskohtus menetlemisel neli kaebust EMK toetuse otsuste tühistamise osas. MTÜ Eesti Metsaühistu kaks kaebust (Tallinna Halduskohtus ha 3-19-614 ja ha 3-19-1424). Kaebaja soovib tema metsaühistu toetuse (MÜT2018) ja nõustamistoetuse (NÕU2019) taotluse uuesti menetlemist, mille osas on EMK jätnud toetuse maksmata.

MTÜ Eesti Kaugmetsa Liit (Tallinna Halduskohus ha 3-19-2433) osas soovib kaebaja EMK nelja otsuse tühistamist ja toetuse maksmist. EMK nõuab antud menetluses ettemaksu 16 923 tagasimaksmist.

MTÜ Tallinna Metsaomanike Selts (Tallinna Halduskohus ha 3-19-2424) osas soovib kaebaja EMK kuue toetuse otsuse tühistamist ja toetuse maksmist. EMK nõuab antud menetluses ettemaksu 25 364 tagasimaksmist.

Nimetatud halduskohtumenetlustes pole esitatud EMKle rahalisi nõudeid, mistõttu ei ole võimalik enne kohtumenetluste lõppemist seisukohta EMK võimalike kohustuste osas võtta.

Tingimuslikud kohustused tulenevad vääriselupaikade maaomanikega notariaalselt seatud vääriselupaiga kaitsmise lepingutest kuni maksimaalselt aastani 2038 ja summas kokku 3 792 002 eurot (2018.a.3 398 024 eurot).

Lisa 10 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2019	2018
Sihtfinantseerimine vahendamiseks	2 810 384	2 513 142
Sihtfinantseerimine põhivara soetuseks	90 743	68 335
Tegevustoetus	2 938 000	1 142 056
Sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks	410 900	396 292
Kokku annetused ja toetused	6 250 027	4 119 825

Lisa 11 Jagatud annetused ja toetused

(eurodes)

	2019	2018
Sihtotstarbelised toetused:		
Rahastaja Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK)		
Erametsaomanike nõustamise toetus	304 065	418 557
Metsaühistute toetus	343 517	393 817
Metsamajandamiskavade koostamise toetus	250 000	299 993
Metsa uuendamise toetus	1 296 953	999 903
Pärandkultuuri säilitamise toetus	2 669	5 417
Metsaparandustoetus	209 880	234 312
Metsa sertifitseerimistoetus	179 284	0
Rahastaja Keskkonnaministeerium (KEM)		
Vääriselupaiga kaitse toetus	223 930	161 143
Metsaparandustoetus	7 690	0
Kokku jagatud annetused ja toetused	2 817 988	2 513 142

Lisa 12 Tööjõukulud

(eurodes)

	2019	2018
Palgakulu	753 167	744 249
Sotsiaalmaksud	251 480	249 048
Erisoodustused	43 468	36 366
Erisoodustuste maksud	32 857	28 223
Kokku tööjõukulud	1 080 972	1 057 886
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	32	33

Kõik 32 töötajat töötavad töölepingu alusel.

Lisa 13 Muud kulud

(eurodes)

	2019	2018
Käibemaks	78 604	77 240
Ettevõtte tulumaks	530	183
Muud	0	27
Kokku muud kulud	79 134	77 450

Lisa 14 Seotud osapooled

(eurodes)

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused	2019	2018
Arvestatud tasu	71 667	76 351

Lisa 15 Sihtfinantseerimine

(eurodes)

SA Erametsakeskus on saanud sihtfinantseerimise korras:

	2019	2018	Lisa nr
Sihtfinantseerimine vahendamiseks			
Kasutamata sihtfinantseerimise jääk perioodi alguses	2 072 856	569 969	
Saadud sihtfinantseerimist kokku	1 651 134	4 480 655	
s.h. KIK	1 086 899	3 975 338	
s.h. KKM	241 612	160 749	
s.h. PRIA	313 447	311 816	
s.h.MUUD	9 176	32 752	
Kajastatud sihtfinantseerimise tuluna	3 312 027	2 977 768	11
s.h. KIK	2 721 907	2 476 806	
s.h. KKM	231 839	161 612	
s.h. PRIA	307 641	307 641	
s.h.MUUD	50 639	31 709	
Sihtfinantseerimise jääk perioodi lõpus	411 963	2 072 856	
Kasutamata sihtfinantseerimine	587 881	2 242 490	
<i>s.h.KKM</i>	9 961	188	
<i>s.h. KIK</i>	569 866	2 227 530	
s.h.MUUD	8 054	14 772	
Saamata sihtfinantseerimine	-175 918	-169 634	3
<i>s.h. KIK</i>	-108 653	-131 309	
s.h. PRIA	0	-5 805	
s.h.MUUD	-67 265	-32 520	
Tuluna kajastatud toetused kokku	3 312 027	2 977 768	11

Lisa 16 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

Kulukirje nimetus	2019	2018
Administreerimiskulud	53 286	47 322
Lähetuskulud	20 793	19 496
Koolituskulud	10 427	9 402
Ruumide majandamiskulud	31 362	59 643
Sõidukite majandamiskulud	65 850	53 839
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud	48 121	51 507
Inventari majandamiskulud	2 584	54 607
Info- ja PR teenused	40 532	21 609
Mitmesugused majandamiskulud	53 887	48 618
Tugisüsteemi arendustegevused	117 075	55 342
Esinduskulud	1 500	4 207
Kokku	445 417	425 592

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 13.03.2020

SIHTASUTUS ERAMETSAKESKUS (registrikood: 90005449) 01.01.2019 - 31.12.2019 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
JAANUS AUN	Juhatuse liige	13.03.2020

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

SA Erametsakeskus nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud SA Erametsakeskus (sihtasutus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2019, tulemiaruanne, netovara muutuste aruanne ja rahavoogude aruanne eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muud selgitavat informatsiooni.

Meie arvates kajastab lehekülgedel 24 kuni 38 esitatud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt ettevõtte finantsseisundit seisuga 31. detsember 2019 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Teostasime oma auditi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meile nende standarditega pandud kohustusi on täiendavalt kirjeldatud käesoleva aruande alalõigus „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga“. Oleme sihtasutusest sõltumatud kooskõlas Eesti Vabariigi raamatupidamise aruande auditile kohalduvate eetikanouetega ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt neile nõuetele. Usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane, et olla aluseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon sisaldab tegevusaruannet, kuid ei sisalda raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei esita selle kohta mitte mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga on meil kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seejuures, kas see lahknub oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või teadmistest, mille auditi käigus omandasime, või kas see näib olevat muul viisil oluliselt väärkajastatud. Kui me teeme oma töö alusel järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, siis oleme kohustatud sellest asjaolust teavitama. Meil ei ole sellega seoses millestki teavitada.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga, ja sellise sisekontrolli eest, mida juhatus peab vajalikuks, et oleks võimalik koostada pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamiseta raamatupidamise aastaaruanne.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud hindama, kas sihtasutus suudab oma tegevust jätkata, esitama infot tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta, kui see on asjakohane, ja kasutama arvestuses tegevuse jätkuvuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhatus kavatseb ettevõtte likvideerida või selle tegevuse lõpetada või kui tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad ettevõtte finantsaruandlusprotsessi järelevalve eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamiseta ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamus. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise esinemisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) teostatud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Rahvusvaheliste auditeerimise standardite (Eesti) kohase auditi käigus kasutame kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi vältel.

Lisaks:

- teeme kindlaks raamatupidamise aastaaruande pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid ja hindame neid, kavandame riskidele vastavad auditiprotseduurid ja teostame neid ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, informatsiooni tahtlikku esitamata jätmist või väaresitust või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi jaoks asjakohasest sisekontrollist, et kavandada antud tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte selleks, et avaldada arvamus ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse raamatupidamishinnangute ja nende kohta avalikustatud informatsiooni põhjendatust;
- teeme järelduse selle kohta, kas arvestuses tegevuse jätkuvuse alusprintsipi kasutamine juhatuse poolt on asjakohane ja kas hangitud auditi tõendusmaterjali põhjal esineb sündmustest või tingimustest tulenevat olulist ebakindlust, mis võib tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte jätkuva tegutsemise suhtes. Kui järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, siis oleme kohustatud juhtima vandeauditori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud informatsioonile või kui avalikustatud informatsioon on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamus. Meie järeldused põhinevad kuni vandeauditori aruande kuupäevani hangitud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad põhjustada seda, et ettevõtte ei jätkaks oma tegevust;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab selle aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi õiglasel viisil.

Vahetame informatsiooni nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, muuhulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute, kaasa arvatud auditi käigus tuvastatud märkimisväärsete sisekontrolli puuduste kohta.

/allkirjastatud digitaalselt/

Andris Jegers
Vandeauditori number 171

Siim Külasepp
Vandeauditori number 698

KPMG Baltics OÜ
Audiitorettevõtja tegevusloa number 17
Narva mnt 5, 10117 Tallinn
13.03.2020

Audiitorite digitaalallkirjad

SIHTASUTUS ERAMETSAKESKUS (registrikood: 90005449) 01.01.2019 - 31.12.2019 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ANDRIS JEGERS	Vandeaudiitor	13.03.2020
SIIM KÜLASEPP	Vandeaudiitor	13.03.2020

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Muude mujal liigitamata organisatsioonide tegevus	94999	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6525333
Faks	+372 6807618
E-posti aadress	eramets@eramets.ee
Veebilehe aadress	www.eramets.ee